

PETAR STRČIĆ

ANTE GLAVIČIĆ – ZASLUŽNA KULTURNA I ZNAJSTVENA LIČNOST TE PRIJATELJ

Petar Strčić
Ružičeva 5
HR 51000 Rijeka

UDK: 929-052 Glavičić, A.
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2013-11-25

Antu Glavičića (Senj, 1931. – Senj, 2003.) upoznao sam kao student povijesti 50-ih godina dok je on bio student arheologije i povijesti, a istodobno i upravitelj Narodnoga muzeja u Pazinu. Od tada smo bili veoma dobri prijatelji i suradnici. Napose sam od njega učio niz praktičnih komponenata radnoga života, jer je bio, npr., i voditelj Gradskoga muzeja u Senju, udruga i uredništava, iskusni obnovitelj i suobnovitelj postojeće stare i novopronađene povijesne baštine pa i velikih povijesnih građevina. Uz ostalo, bio je i urednik te je objavio u dva izdanja *Senjski statut 1388.*, koja smo priredili akademik Lujo Margetić i ja. S pravom je zaslužio zvanje muzejskoga savjetnika te više priznanja, jer je bio izvrstan kulturni, znanstveni i stručni djelatnik, s velikom ostavštinom, npr., niza muzejskih i drugih zbirki. Kao dobar prijatelj zdušno mi je pomagao na momemu nerijetko i vrlo tegobnome dugome životnome putu.

Ključne riječi: Glavičić Ante, Senj, znanstvenik, stručnjak, prijatelj, zaslužna ličnost

Tijekom dugoga i složenoga mogega životnog puta s mnoštvom sretnih, ali i nesretnih događanja, susreo sam mnogo znanstvenih i kulturnih te drugih djelatnika, i onih u Hrvatskoj, i onih u inozemstvu, pa sam s puno njih i neposredno surađivao na znanstvenome, kulturnom, prosvjetnom i drugome polju. Zbog visokih godina života, i onoga što ih uobičajeno prati, međutim,

danas malo putujem, dakle, susrećem se i s manjim brojem prijatelja i poznanika. Ali, prednost je ipak sve veća s u međuvremenu izraslim i općeprihvaćenim novim tehnologijskim komponentama, posvuda i širom ljudskoga svijeta, u kojemu se, od nekadašnjega u mojoj mladosti skupocjenoga i rijetkoga telefona i telefoniranja, ubrzano u naše dane stiglo do više nego sveopćega masovnog mobitela, interneta i e-maila na cijelom svijetu, dakle i u Hrvatskoj. To je, dakako, za nepokretne i polupokretne stare ljude te za bolesnike ipak dobro, ali nije za zdrave mlade naraštaje; jer, osobni je i neposredni kontakt ljudi ipak najvažniji za sazrijevanje mladih i za korisne sadržaje njihova te općenito ljudskoga života. A mnogi od onih, koje sam susretao ili čak s njima blisko i plodno surađivao te i prijateljevao, davno su nas napustili zbog prirodnih, uobičajenih okolnosti u ljudskome životu (dogodilo se to već i u našim mladim danima zbog nesretnih događaja ili zbog teških neizlječivih bolesti). To se dogodilo i u mojoj obitelji: – tata mi je kao mladi čovjek ubijen u Drugom svjetskom ratu (imao sam tada samo 8 godina), a moja jedinica već je imala dogovoren magisterij i doktorat s akademikom Milanom Mogušem – upravo Senjaninom, no morala je otići, ostavivši nam unuka od svega 12 mjeseci (sada ima 14 godina). I jedan drugi istaknuti Senjanin vrlo su živo pratili tragičnu sudbinu moje kćeri i njezina sinčića i našega unučića te moje supruge i naše cijele obitelji. Bio je i jedan od mojih osobnih i krasnih prijatelja. No, čak držeći knjigu u rukama, morao je iznenada i odjednom ostaviti sve, pa i mene, svoga krčkoga Bodula. Bio je to profesor Ante Glavičić. Štoviše, samo godinu dana poslije njega morala je otići i njegova gospođa supruga Katica, profesorica muzikologije. Tako su, nažalost, bili primorani ostaviti iza sebe i djecu i unuke.

Moj Ante bio je moj senjski Uskok, a ja njegov krčki Bodul. Jer, mi smo uobičajeno vrlo često jedan drugoga tako titulirali; naglašavam – vrlo slabo u dopisivanju, jer smo uobičajeno redovito i često razgovarali telefonom ili bili u osobnim kontaktima. A one nazive uvijek smo isticali s velikim slovima U i B, poštujući tako naše pretke koji su znali biti i brutalno fizički ponižavani sadržajima tih naziva. Ali, i on me često zvao onako kako me zvala i moja mamica (baka) i moja mama – Perić, a ja njega onako kako su ga zvali i neki drugi – Rafael, Rafo, Rafić.

A i ponašali smo se tako – on kao silovit ali pošten i pravedan ratnik s velikim početnim slovom – Uskok; ja, pak, stalno učeći i na njegovim bogatim iskustvima stečenim tijekom životnoga puta, napose od njegovih vrlo bogatih i trajno vrijednih rezultata rada i sadržaja brojnih savjeta, prestajao sam biti bodul s malim slovom b. Dakle, uobičajeni pripadnik jedne među psećim pasminama na Apeninskome poluotoku, kako su višestoljetni krčki gospodari

Mlečići smatrali uvijek ponižavane i podjarmljene svoje otočane, apsolutno većinski hrvatski puk, a harali su i po senjskome području. Pa tako i moje pretke na gradu Senju susjednome o. Krku. Gospodari Mlečići smatrali su, znači, i moje samo bodulima, dakle, psima. Držeći se zdušno i Antine uvijek optimističke podrške, javno sam tako radio tijekom niza godina da su se već za njegova života moji Krčani prekinuli vrijeđati zbog pripadnosti mletačkim psima, te se prestali i odupirati tome nazivu, što su do tada činili čak i tučnjavama. Sada se oni i sami rado nazivaju Boduli, a o. Krk i javno zove Bodulija, dakle s velikim slovom B, te se tako označuje, npr., ne samo u našoj enciklopediji već i u javnim govornim i tiskanim medijima.

Stjecajem nesretnih okolnosti, i Ante je kao i ja u mladosti rano ostao bez oca koji se morao skloniti iz Senja. Nije imao dovoljno novčanih prihoda pa je za studentskih dana nastojao zaraditi – kao i ja – na razne načine, što je moralo utjecati na svakodnevne troškove, a time i na produžetak njegova fakultetskoga studija u Zagrebu. Tako da je diplomirao arheologiju i povijest 1961. godine, dakle poslije mene (ja samo povijest), iako je čak pet godina stariji od mene (gimnaziju u Senju završio 1950., a ja u Rijeci 1954. godine). No, već za studija toliko se korisno isticao i stjecanjem znanja, vidljivim rezultatima stalne marljivosti i upornom voljom za rad, da se, uz preporuku svojih profesora, mogao zaposliti tijekom dvije godine u Narodnome muzeju u Pazinu i tako priskrbiti ne samo potreban novac za svakidašnji život i za dovršetak studija, već i steći i visoko stručno i praktično znanje. Tako je u Istri postao muzejski kustos, pa čak i voditelj te važne institucije! A ja kao gimnazijalac više sam puta 50-ih godina posjetio Senj kako bih se neposredno upoznao s njegovim povijesnim znamenitostima, dakako, napose zbog junačkih uskoka. No, tamo tada nisam upoznao Antu. Iz sličnih razloga posjećivao sam i Istru više puta, pa sam tako jednom ponovno ušao u pazinski muzej i u njemu prvi put susreo i odmah поближе upoznao Antu, naravno, s njegove strane na uobičajeni osebujni i veoma živahan način. To me se ponašanje ne samo dojmilo već mi se i strašno svidjelo. A u vrijeme dovršavanja svojih studija u Zagrebu čuo je o meni i više riječi od naših zajedničkih profesora Jaroslava Šidaka i Grge Novaka, koji su mi već tada postajali i ostali višedesetljetni mentori. Tako je nekadašnji senjski profesor J. Šidak znao za vrlo bogatu i dragocjenu knjižnicu, pa čak i s višestoljetnim materijalima te s rukopisnom baštinom braće Vitezić iz 19. st. u Vrbniku, upravo preko puta Senja, preko morskoga kanala. Jedan je bio dr. Ivan Josip, biskup o. Krka (i svih ostalih Kvarnerskih otoka s o. Rabom), a drugi dr. Dinko, pravnik u državnoj službi pokrajine Dalmacije u Zadru te jedini hrvatski zastupnik teško antihrvatsko-talijansko/talijanaške/iredentističke/talijanske ugrožene pokrajine Istre s Kvarnerskim otocima u bečkome parlamentu

austrijskoga dijela Austro-Ugarske (čija je bila i Dalmacija). Usto, taj je Vitezić s istarskim biskupom dr. Jurjem Dobrilom i svećenikom Matko Bastianom iz Kastavščine bio voditelj prvog naraštaja hrvatskih narodnih preporoditelja Istre i Kvarnerskih otoka. Šidak me kao apsolventa poslao u Vrbnik – uz pomoć direktora Arhiva Hrvatske u Zagrebu Bernarda Stullija – da utvrdim činjenično stanje knjižnoga i arhivskoga blaga. Taj posao mi se toliko svidio da sam ostao čak cijelu jednu godinu, pri tome se izdržavajući maminom pomoći i honorarnim radom u tamošnjoj osmogodišnjoj školi. Dakako, Ante je došao više puta k meni u Vrbnik, zanimajući se i on za tu bogatu knjižnu i rukopisnu baštinu, u kojoj je bio govor i o Senju i o senjskome području. Ostao bi u mene i više dana, konkretno redovito me znao savjetovati i praktično pomagati u sređivanju te veoma bogate knjižnice i rukopisne baštine. Naravno, ja sam znao preko kanala "skočiti" k njemu u Senj, kada bih trebao dodatne savjete za izdvajanje najvrjednijih knjiga i vrela, a dakako i savjete za dobivanje novca kako bi se pojedine oštećene knjige i vrela sanirala. Zato o Viteziću i Vrbniku do danas imam objavljeno niz radova, a o njima govori i dio sadržaja moje doktorske disertacije.

Ante je pri kraju studija (god. 1960.) postao jedan od osnivatelja i voditelj muzeja u svome zavičajnome gradu Senju; čak i obnovitelj povijesne palače u koju je smjestio muzej, te u njemu skupio dragocjenu građu i stvorio niz zbirki iz raznih znanstvenih i stručnih polja i područja. Odmah po imenovanju mi se javio pa nakon moje čestitke rekoh: imaš me častiti, i to bogato i besplatno jer sam škrti Bodul. Dakako, prvi put kad smo se sreli, a to je bilo uskoro, u Rijeci častio me je zaista obilno. Naime, ubrzo nakon diplomiranja, mene je na intervenciju samoga Akademijina predsjednika Grge Novaka te akademika Mije Mirkovića/Mate Balote 1961. god. Akademija primila kao asistenta u svoj riječki institut; odmah sam to javio Anti u Senj, a on je nakon srdačne čestitke, naravno, istoga trena zatražio da ga sada ja častim, i to ne kao bodul već kao Bodul, dakle bogato. To sam uskoro i učinio, čim me je posjetio u Rijeci. S nama je u susjednu krčmu otišao i moj veliki mentor Mate Balota koji je stjecajem okolnosti taj dan bio na putu iz Zagreba u svoju Istru. Pod tim imenom i prezimenom bio je divan i plodan umjetnik riječi, s vrlo velikim i značajnim književnim opusom, visoko cijenjenim i slavljanim i danas. Usto, kao takav, bio je veoma, veoma temperamentan, isto kao Ante, tako da su se svi gosti u gostionici radovali, jer je cijela prostorija živo bručila od Matine i Antine vatrene komunikacije. I poslije se Balota rado prisjećao Antina živahnoga, njemu sličnoga temperamenta. No, Mate Balota mu je umjetničko ime i prezime, a stvarno se zove Mijo Mirković; kao takav bio je također izvrstan, vrlo plodan i zaslužan znanstvenik i sveučilišni profesor, i to

kao ekonomski historiograf. Pa kad je u tim svojstvima radio te objavljivao (brojne) radove, a i nastupao pred studentima i u javnosti, onda je kao Mijo Mirković bio vrlo suhoparan. Uglavnom, i Ante je slično Baloti bio uvijek živahan, ali takav je bio i kao Mirković, dakle, znanstvenik i stručnjak, što mu je, naravno, donosilo i teškoće kao i Baloti/Mirkoviću, ali, na kraju, dakako i pohvale i priznanja, pa i danas.

Kolega Ante strašno je volio svoj rodni Senj, gdje je završio i osnovnu školu i gimnaziju; dakako, vrlo je volio i svoju senjsku okolicu, uključujući i njezinu znamenitu planinu s vrhom – Velebit. Slično mi se događalo i s dr. Danilom Klenom, kojega sam kao pravnoga historioografa, dakle znanstvenika zatekao u spomenutom riječkome Akademijinu Institutu (u mirovinu je otišao kao direktor Historijskoga arhiva u Rijeci; danas je Državni). Tako sam s dr. Klenom više puta pješačio po Gorskome kotaru, Kvarnerskom primorju s otocima, po hrvatskome i slovenskom dijelu Istre itd. Tako me i Ante vodio po senjskome području, a nekoliko puta i na Velebit, uz moje stalno ali neuspješno opiranje i njemu jer nikada nisam bio ljubitelj pješačenja te sličnih, gotovo "sportskih" događanja. Jer, ono što me snažno privlačilo, – u međuvremenu sam i s dr. Klenom i s Antom ipak odlazio na za mene mukotrпно i omrzuto pješačenje, pa to i neke druge naše zajedničke "sportske" podvige tolerirao – bilo je Antino golemo arheološko i povijesno znanje o cijelome senjskome području. Sačuvane primjerke koje je pokazivao i stručno i znanstveno opisane rado sam gledao i brzo učio iz onoga što mi je tumačio; to mi je znatno koristilo dok sam kasnije slušao priopćenja i predavanja drugih znanstvenika i stručnjaka na simpozijima i drugim skupovima, kao i dok sam i sâm kasnije čitao vrela, knjige i članke te pisao i objavljivao svoje radove. Uz to, njegova je bila upravo uporna, čak i fascinantna, ne samo želja već i stvarno praktično nastojanje te neposredan rad da se sačuva sve do tada poznato, ali i otkrije novo, da se sve to sanira i učini svima pristupačno, te stečene novitete i znanje o njima on ili drugi opišu i objave. Tako je Ante postao zaista izvrstan konzervator i muzejski stručnjak, a postupno i znanstvenik.

Sva ta Antina velika ljubav i upornost u cijelome njegovu životnome djelovanju mene su poticali da se na sličan način živo i uporno angažiram, ali u arhivskom području kojemu sam od gimnazijskih dana bio najviše naklonjen. Tako sam već tijekom svojih učeničkih dana temeljito pregledao bogati arhiv, registraturu te knjižnicu moje višestoljetne hrvatske gimnazije u Rijeci koju sam polazio u nekadašnjem njezinu istočnome dijelu, u Sušaku, gdje ju je iz tadašnje Rijeke potkraj 19. st. preko Rječine nasilno prebacila vladajuća mađarsko-mađaronska struktura. Potom sam 60-ih i 70-ih godina, i to službeno, u okviru radnoga odnosa kao Akademijin asistent u Rijeci, povremeno, i uz

Antine savjete, dugo istraživao i sređivao veliku po zgradama porazbacanu višestoljetnu staru i veoma dragocjenu arhivsku baštinu u ordinarijatima u Krku, Poreču i Rijeci; zatim i u franjevačkim samostanima u Rijeci, Pazinu i na krčkome o. Košljunu te u drugim institucijama i udrugama, npr. u tadašnjoj riječkoj gradskoj knjižnici, Muzeju revolucije (NOR-a), središnjoj talijanskoj instituciji/udruzi u Rijeci itd. Na moju molbu, i Ante bi sa mnom otišao u ta arhivska bogata spremišta i pomagao mi u rješavanju problema, a napose, naravno, i u samome Akademijinome Institutu.

"Jadranski institut u Sušaku", naime, prvi je u Hrvatskoj, a osnovan je odmah nakon što je (tadašnja) Rijeka u svibnju 1945. god. oslobođena od nacifašističkoga okupatora te domaćih i stranih kvislinga. Naime, područje do Trsta kao i taj grad već su bili oslobođeni od okupatora i kvislinga, ali u njega kao i u zapadnu polovicu hrvatskoga i slovenskoga Istarskoga poluotoka stigla je snažna i brojna anglo-američka vojska, tada u korist Italije koja je i dalje tražila sve istočnojadranske dotadašnje krajeve kao svoje. Krenulo se ipak s Pariškom mirovnom konferencijom, uz ostalo ucjenjujući Josipa Broza Tita s tim hrvatskim i slovenskim krajevima, sve dok ne prekine sa Staljinom. U međuvremenu trebalo je za sudionike te konferencije u Parizu prikupiti pisanu i drugu građu, čiji bi sadržaji dokazali da su svi ti sporni prostori zaista hrvatski i slovenski, odnosno tada jugoslavenski. Na temelju zaista zdušnoga i ustrajnoga patriotskoga rada niza znanstvenika i stručnjaka, uz očito i predstojeći Informbiro, priznanje je stiglo, i krajevi su vraćeni u prostor svoje hrvatske domovine, a slovenski samo djelomice u svoju domovinu. Kako se to trebalo dodatno potvrditi i potonjim ugovorima i sporazumima (Londonski i Osimski), sačuvan je Institut s golemom i visokovrijednom knjižnicom te vrelima, koji djeluje i danas kao Akademijin Zavod za povijesne i društvene znanosti u Rijeci (s Područnom jedinicom u Puli). Kao njegov asistent, radeći i dobrovoljno kao arhivista, knjižničar, povremeno i tajnik Instituta 60-ih i 70-ih godina, a uz povremenu dragocjenu i Antinu neposrednu pomoć i savjete, stekao sam takva priznanja da me na temelju toga i drugoga rada dr. Bernard Stulli odabrao za svoga nasljednika pa sam kao Ante, i ja postao višedesetljetni direktor institucija: središnjega Arhiva Hrvatske i Arhiva Akademije do odlaska u mir (oba u Zagrebu). I kao što je Ante stekao u svome poslu najviše zvanje – muzejski savjetnik, slično sam i ja stekao u mojem poslu zvanje arhivskoga i stručnoga te znanstvenoga savjetnik (čak u trajnome zvanju).

Dakako, nerijetko sam Antu i za druge "podvige" molio konkretnu pomoć, jer je uvijek bio krasan i vrlo vješt praktičar, a k tome je u upravljački posao ušao znatno ranije od mene, pa je imao i znatno više iskustva (neka je stekao i prije nego što je postao upravitelj muzeja u Pazinu i Senju). Kada smo

potkraj 60-ih godina moj bodulski franjevac dr. Nikola Španjol i ja krenuli osnivati Povijesno društvo otoka Krka, a potom zamislili objavljivati njegov *Krčki zbornik*, prvo sam fra Nikolu odveo u Senj Anti Glavičiću, pokretaču i tajniku Senjskoga muzejskog društva te voditelju Gradskoga muzeja, koji je već bio i urednik *Senjskoga zbornika*. Dobivši niz praktičnih savjeta, svesrdno sam koristio, dakle i u ovome pothvatu, Antina iskustva, jer sam postao tajnik toga stručno-znanstvenoga bodulskoga društva, a glavni urednik *Krčkoga zbornika* sam i sada (od 1970. god. do danas objavljeno je 69 njegovih svezaka i 40-ak posebnih izdanja).

I danas se sjećam i rado se držim Antinih savjeta, još i sada učim od njega, napose kad se uđe u nevolje, a njih, prirodno, ima uvijek, pa i onih političkih. Tako sam za *Hrvatskoga proljeća*, kao prijašnji tajnik veoma plodnoga (dakako, i novčano najimućnijega) Ogranka Matice hrvatske u Rijeci dva puta po pet dana bio u riječkome zatvoru, poznatome kao *Via Roma*. Sredinom 80-ih godina na Antin bijes javno je u medijima objavljeno i govoreno da sam u arhivskoj službi vodeći hrvatski nacionalist (a takav sam i kao povjesničar) pa se tražilo moje smjenjivanje s mjesta direktora središnjega, glavnoga Arhiva Hrvatske (interno se u vrhovnome službenome tijelu zahtijevalo čak i moje uhićenje). Čuvši za sve to, dakako, Ante je odmah došao k meni u oba navrata, i u Rijeku i u Zagreb te konkretno i praktično me savjetovao (kao i drugi prijatelji) kako se izvući iz obje te veoma zle političke situacije; čak je i intervenirao kod određenih ljudi koji su mi mogli pomoći.

Ante mi je, dakako, mnogo koristio i sa svojim građevinskim i obnoviteljskim iskustvima, pa tako i u mojim samostalnim i suobnoviteljskim sanacijama u cjelini ili ugroženih dijelova niza povijesnih objekata. Jer, imao je velikih i plodnih iskustava – ta dovoljno je samo pogledati prekrasnu i korisnu već ranije spomenutu povijesnu zgradu koju je sanirao i u kojoj je razvio divan i veoma koristan Muzej u Senju ili znamenitu i slavnu tvrđavu Nehaj ponad njega. Štoviše, Ante je samoinicijativno vodio i moga tada maloga unučića i mene na Nehaj, pa sam unuku ovih dana, čitajući već ranije napisani kraći tekst/podsjetnik za "Okrugli stol" u Antinu čast i pišući ovaj tekst, telefonski iz Rijeke u Zagreb rekao unuku kako ga je prof. Glavičić sa mnom vodio na Nehaj, i kako je on, moj unuk tada veoma rado i pažljivo slušao što mu je *stric Ante* govorio o povijesti te i za njega impozantne tvrđave. Moj sada 14-godišnji unuk (završio je osnovnu glazbenu školu), a sada je u zadnjemu razredu osmogodišnje škole, obje u Zagrebu) nije sasvim siguran što će dalje odabrati u školovanju, ali zato mi je veoma drago što je Antin sin Miroslav odabrao povijest kao svoje znanstveno i stručno opredjeljenje pa i radno te postao i doktor povijesnih znanosti te profesor na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u

Zadru. Istodobno je i nasljednik svoga oca u tisku i udruzi – dr. Miroslav je odgovorni/glavni urednik korisnoga i dugovječnoga *Senjskoga zbornika*, sa sadržajima koji su *Prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu*, u izdanju istih nakladnika – Senjskoga muzejskog društva i Gradskoga muzeja Senj te predsjednik te udruge.

Uz ostalo (iako sam Bodul!), rado sam i od Ante neposredno učio kako doći do novca te kako nagovoriti nadležne institucije/osobe da se u cjelini sanira, npr. frankopanski kaštel na obali u Krku, crkva i samostan na krčkome o. Košljunu, zgrada Arhiva Hrvatske u Zagrebu itd. I sve to drugo Ante mi je dolazio zdušno pogledati i dodatno savjetovati, pa smo i po nekoliko dana znali boraviti, u košljunskih franjevaca. Dakako, znali smo praktički savjetovati jedan drugoga i oko priređivanja brojnih znanstvenih i stručnih skupova, kako bi se i na taj način javno doznalo što znanstvenici i stručnjaci izvan Senja, Rijeke, o. Krka i u njihovoj okolici rade upravo na istraživanju i proučavanju povijesti tih prostora, koji su tisućljećima živo vezani uz Jadran i unutrašnjost. Antu i mene napose je zanimalo i što nam je ovdje ostalo od tisućljetne glagoljaške tradicije i njezina stvarnoga nasljeđa. Tako je Ante osobno otkrio i nešto ostataka veoma sličnih znamenitome prvome krsnome listu na hrvatskome jeziku s riječju "hrvatski", sačuvanome nedaleko od Senja a preko morskoga kanala – benediktinske *Bašćanske ploče* u Jurandvoru na o. Krku. Smatra se da je postojala i slična *Senjska ploča*, pa je Ante i na taj način još čvršće ušao u povijest kao znamenita i zaslužna ličnost. A da se i ne govori o općepoznatome i – dakako, opet – zaslužnome trudu na širenju novih znanja o prvoj srednjovjekovnoj, također znamenitoj tiskari u Senju na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće. Jedan od glavnih senjskih i prvih tiskara u Hrvatskoj je svećenik Blaž Baromić iz Vrbnika, kanonik u Senju, pa se, dakako, Ante opet nije mogao riješiti Bodula, a tako ni knezova Krčkih, potonjih Frankopana i gospodara čak i Antina Senja, ali uz jednu *ogradicu*. Tako, naime, dolazimo do još jednoga među dragocjenim vrhuncima hrvatske, a time i senjske povijesti općenito.

U ovome slučaju riječ je o *Senjskome statutu* iz 1338. godine. Ovdje treba naglasiti: Ante je s pravom bio oštar, ali i pošten Hrvat: taj senjski pravni akt napisan je na latinskome, a ne na hrvatskome jeziku. I k tome još u glagoljaškome, izrazitome hrvatskome zavičajnome Antinu Senju, dakle nije pisan hrvatskim jezikom i hrvatskim pismom, kako bi se prirodno očekivalo. O čemu je riječ? Senj je dugo vremena bio jedna od glavnih i središnjih najkraćih europskih poveznica s morskim i kopnenim napose gospodarski atraktivnim mediteranskim svijetom. Bio je, dakle, i najkraća veza kontinentalnoga srednjoeuropskoga prostora preko hrvatske obale Jadranskoga mora s europsko-afričko-azijskim Sredozemljem. Tako da su i pojedini europski i drugi vladari,

feudalci te drugi moćnici i imućnici putovali s kopna na more i preko njega dalje, dakle upravo preko Senja. A u njemu i u okolici uglavnom su ostavljali konje, prelazili na galije i jedrenjaka. Za to je trebalo i vremena i znatnoga novca, koji je ostajao uglavnom korisnim Senjanima i njihovim feudalcima, tj. knezovima Krčkima. Da bi u tome ipak bilo reda, potrebno je, dakako, da se upravo ovdje, u tome Senju izradi i objavi pravni akt s propisima, ali zbog stranih putnika na tada sveopće korištenome međunarodnome sveopćem europskome latinskome jeziku. Tako je nastao *Senjski statut* 1388. godine, i to upravo u doba kada su gradom i njegovim područjem vladali veoma praktični – rekoh knezovi Krčki, odnosno kasnije zvani Frankopani, vlasnici i materijalno veoma plodnoga trgovačkoga i "turističkoga" Senja i njegove okolice, koji su ih s latinskim statutom prilagodili dobroj ekonomskoj situaciji. A u susjednome Vrbniku, doslovce odmah nakon Senja, već te iste 1388. godine, knezovi kao gospodari i toga otočnog područja, dali su da ista skupina osoba koja je izradila latinski *Senjski statut*, odmah "stvorili" i "Krčki statut", ali ovaj pisan glagoljicom i na hrvatskome jeziku (dajem samo jedan neobičan podatak: u njemu ima, npr. takvih propisa u korist silovanih žena kakve nemaju zakoni ni drugi propisi naše Republike Hrvatske!). A taj latinskim napisan *Senjski statut* i dvije studije o njemu i o razdoblju kada je stupio na snagu, zajedno smo priredili za objavljivanje riječki pravni sveučilišni profesor i akademik, sada pok. dr. sc. Lujo Margetić i ja. Ovaj veliki i visoko značajan povijesni pravni akt napisan – namjerno ponavljam – na općeeuropskome latinskom jeziku objavio nam je 1988. god. upravo Ante kao urednik u svome *Senjskome zborniku*, i to u trobroju, sv. 12-14. za razdoblje od 1985. do 1987. godine. Dakako, davao nam je i korisne, po njegovu običaju, živahne savjete vezane za tadašnju povijest i sadržaj Statuta. A iste 1988. god. u *Krčkome zborniku* (sv. 10), te u *Posebnome* izdanju (sv. 12), odmah smo uspjeli objaviti kolega L. Margetić i ja glagoljicom pisani *Krčki statut*.

*
* *

Ovaj tekst u svojoj prvoj, kraćoj osnovici, bio je pripremljen za izlaganje na "Okruglome stolu", koji je održan u Senju 26. i 27. travnja 2013. godine, koji je u cjelini bio posvećen prof. Anti Glavičiću, a u povodu desete godine njegova odlaska. O tome je skupu s brojnim priopćiteljima – na moju molbu kao glavnoga urednika časopisa *Rijeka* Povijesnog društva u Rijeci, ravnateljica Gradskoga muzeja u Senju i tajnica Senjskog muzejskoga društva objavila opsežan prikaz i ocjenu (XVIII, 1, 2013, str. 65-71). Dakako, rado sam želio sudjelovati na tome skupu u čast moga izvrsnoga prijatelja Ante. Nažalost, zbog

zaista opravdanih razloga (teži sadržaji) nikako nisam mogao doći u Senj na taj stvarno velebni *Okrugli stol*. No, zato, evo, sada s ovim tekstom – iz kojega se jasno vidi koliko mi je u znanstvenome i stručnom, pa i u obiteljskom životu značio Ante kao moj prijatelj, naglašavam koliko mi s pravom znači isticanje spomena na njega. Jer, i kao višedesetljetni historiograf i kao djelatnik u drugim oblastima, područjima i poljima jasno i otvoreno potvrđujem i ističem: prof. Ante Glavičić vrlo je zaslužan i znanstvenik i stručnjak, a to dokazuju i njegovi objavljeni radovi, njegov voditeljski posao institucija i glasila, te golem broj rezultata njegova praktičnoga rada kao arheologa, historiografa, muzealaca, konzervatora, etnologa, urednika te djelatnika još i na nizu drugih polja i područja znanosti i struke. O tome jasno i sadržajno donose podatke i autori drugih, dakako korisnih brojnih priloga u ovome svesku *Senjskoga zbornika*.

ANTE GLAVIČIĆ – WORTHY CULTURAL AND SCIENTIFIC PERSONALITY AND FRIEND

Summary

I got to know Ante Glavičić (Senj, 1931-2003) as a history student in the 1950s whilst he was a student of archaeology and history, and at the same time also manager of the People's Museum in Pazin. From then on we were very good friends and colleagues. I especially learnt from him a series of practical parts of working life, because he was, for example, also the leader of the Senj City Museum, society and editorial board, an experienced restorer and co-restorer of the existing old and newly discovered historical heritage but also of great historical buildings. Amongst other things he was also an editor and he published two editions of the "Senj 1388 statute", which myself and the academic Lujo Margetić also organised. He rightfully deserved the title of museum advisor and even more recognition, because he was an excellent cultural, scientific and professional worker, with a great legacy, e.g. a series of museum and other exhibitions. As a good friend he enthusiastically helped me in my long and often very difficult journey through life.

Keywords: Ante Glavičić, Senj, scientist, professional, friend, deserved personality